

Vår dato: 27.01 2020

Vår ref.: 20/023 Ark 800

Deres ref.:

Viken fylkeskommune
Kulturminnevern
Christian Hintze Holm
Anne Traaholt
Postboks 220
1702 Sarpsborg

Rapport for koordinering av privatarkivarbeidet i Buskerud 2019

Vestfoldarkivet er fylkeskoordinerende institusjon (50% stilling) for privatarkivarbeidet i Buskerud. I henhold til inngått avtale, skal det rapporteres hvert halvår.

KOORDINERINGSARBEIDET. Som koordinerende institusjon tilbyr vi vår kompetanse på privatarkiver gjennom veiledning, kurs og nettverksmøter. Vi samarbeider med ABM-institusjoner og lokalhistoriske arkiv og er i dialog med bedrifter som legger ned virksomheten. Vi har også tett kontakt med lag og foreninger som ønsker å avlevere arkiv til depot. Dette for å sikre at historiske arkiver ikke skal gå tapt. Vår oppgave er å ha oversikt over hvem som bevarer hva av historiske arkiver og knytte kontakter mellom bevaringsinstitusjonene i fylket. Vår viktigste samarbeidspartner og nasjonal koordinator er Arkivverket.

Det ble ikke arrangert nettverksmøter i 2019, pga. arbeidet med bevaringsplan for privatarkiv.

BEVARINGSPLAN. Arbeidet med **bevaringsplan for privatarkiv** har hatt høy prioritet i 2019. Planen ble ferdigstilt i august 2019 og vedtatt i HUKIF i september. Planen er utarbeidet med støtte fra Buskerud fylkeskommune og Arkivverket.

Bevaringsplanarbeidet har sammenfalt med både samlingsforvaltningsplan for museene og regionsreformen. Viktige samarbeidspartnere har derfor vært museenes prosjektgruppe, samt arkiv- og museumsinstitusjonene i Akershus og Østfold.

Arbeidet med kartlegging og samfunnsanalyse startet opp våren 2018. Ann Tove Manshaus har vært prosjektleder og har ferdigstilt planen. Arbeidet med samfunnsanalysen er gjort av Bent Ek og har hatt en ramme på åtte uker. IT-arkiver Rolf Holte i Vestfoldarkivet har utarbeidet, mottatt og bearbeidet Excel-skjemaene for konvertering til Asta, samt utarbeidet diagrammer for planen.

I støtten fra Buskerud fylkeskommune lå det et krav om at bevaringsplanen skulle inneholde et eget kapittel om magasin og fellestjenester. Mangel på sikre magasiner for arkiv- og museumssamlingene var bakgrunnen for fylkeskommunenes ønske om en utredning av forholdene. En tverrfaglig arbeidsgruppe bestående av Mette Indrehus (BFK), Per Øyvind Østensen (Bergverksmuseet) og Ann Tove Manshaus (Vestfoldarkivet) ble nedsatt og et felleskapittel for begge planene skrevet. I samlingsforvaltningsplanen for Buskerudmuseet har man valgt å ta utdrag fra felleskapittelet med i planen. I bevaringsplan for privatarkiv har kapittelet fokus på privatarkiv og helhetlig samfunnsdokumentasjon i Buskerud og videre inn i Viken. I 2018 etablerte prosjektlederne for bevaringsplanene i Akershus, Østfold og Buskerud en arbeidsgruppe for Viken. I gruppa sitter Katja Nicolaysen (MIA), Trond Svandal (IKA Østfold), Siri Gjems (Østfoldmuseene) og Ann Tove Manshaus (koordinator for Buskerud). Arbeidsgruppa har hatt jevnlig møter for å diskutere faglige problemstillinger og utfordringer knyttet til privatarkivarbeidet i Viken, og har i tillegg utarbeidet et felleskapittel for de tre planene. Arbeidsgruppa jobber videre i 2020 med å utarbeide en kortversjon av de tre planene.

ARKIVPROSJEKTER. En av de største utfordringene i privatarkivarbeidet (Bevaringsplan for privatarkiv 2019), er bevaring av næringslivsarkivene – både papirarkiver og digitalt skapte.

I mai 2019 avsluttet Vestfoldarkivet arbeidet med ordning og katalogisering av **arkivene etter arkitektkontorene Nilsen og Grenager og Ljøterud og Ødegård** (ca. 1960-2000). Arkitektkontorene har tegnet bygg i Drammen, Kongsberg og Modum. Nilsen & Grenager drev Drammens største og viktigste arkitektkontor med forretningsgårder, fabrikanlegg og skolebygg som hovedprosjekter. Ødegård og Ljøterud var etablert i både Kongsberg og Drammen og er kjent for Kongsberg kino, Modum rådhus og en rekke andre senmoderne bygg i Drammen. Arkitektarkivene er plassert i et lagerlokale på Vestfossen. For å rengjøre, fryse, muggsanere, ordne og katalogisere arkivene, ble arkivene flyttet til Vestfoldarkivets lokaler sommeren 2018. Arkivene er overført til fjernmagasinet på Vestfossen. Arkivene er ordnet og katalogisert med støtte fra Arkivverket. Arkivportalen, Nilsen & Grenager: https://www.arkivportalen.no/entity/no-BU_arkiv_000000001878
Arkivportalen, Ljøterud & Ødegård: https://www.arkivportalen.no/entity/no-BU_arkiv_000000000001

Arbeidet med arkivene etter **Vestfos Cellulosefabrik** (1886-1976) og **Skotselv Cellulosefabrik** (1888-1978) ferdigstilles i 2020. Arkivene dokumenterer viktig industrihistorie i fylket og har vært oppbevart i kjelleren på Hokksund Rådhus siden redningsaksjonen på 80-tallet. Vestfoldarkivet og Eiker Arkiv har jobbet lenge med å finne depot for arkivene, og har vært i kontakt med både Statsarkivet på Kongsberg og IKA Kongsberg. Arkivene er på til sammen 200 hyllemeter. Det har derfor vært umulig å finne ledig magasinplass til så store arkiv. For å sikre arkivene for ettertiden, ble det bestemt at arkivene skulle overføres til Vestfoldarkivet. Dette ble gjort i september 2018. Arkivene er fryst og ordningen av arkivene pågår. Arkivmaterialet har dessverre mye mugg og er derfor ekstra utfordrende å ordne. Ordning og katalogisering av begge cellulosearkivene skal avsluttes i desember 2020.

Vestfoldarkivet jobber med en utstilling om Vestfos Cellulosefabrik, i samarbeid med Eiker Arkiv, lydkunstner Hans Kristen Hyrve og Vestfossen Kunstlaboratorium. Utstillingen åpner i mai 2020 på Vestfossen Kunstlaboratorium. Det er planlagt årlige utstillinger med utgangspunkt i det historiske arkivet. Det er et ønske om samarbeid med DKS fra 2021.

EKSTRA STØTTE FRA BUSKERUD FYLKESKOMMUNE. Buskerud fylkeskommune har gitt ekstra støtte til arbeidet med næringslivsarkiver i 2019: arkivene etter Vestfos cellulosefabrik (muggsanering, ordning, katalogisering og formidling), Skotselv cellulosefabrik (ordning og katalogisering) og Ringerikes Nikkelverk (overføring av arkivet fra Ringerikes museum til Vestfoldarkivet, ordning og katalogisering). Arkivet etter Ringerikes Nikkelverk vil bli innlemmet i det nyetablerte Norsk bergindustriarkiv. Norsk bergindustriarkiv er etablert i 2019 med et nasjonalt ansvar for å dokumentere norsk bergindustri. Vestfoldarkivet har, i samarbeid med Arkivverket (Riksarkivaren), ansvaret for tjenesten.

BEVARING AV DIGITALE FILER. Vestfoldarkivet jobber aktivt, i samarbeid med bevaringsinstitusjoner i Buskerud, for å finne gode løsninger for langtidslagring av digitale filer som lyd og foto. I desember 2018 bevilget Buskerud fylkeskommune penger til ny harddisk til Buskerud fylkesfotoarkiv. Vestfoldarkivet (Vestfoldmuseene) har gode løsninger for lydarkiv og foto og har derfor kommet med et tilbud til Buskerudmuseet. Tilbudet kan utvides til ABM-institusjoner og lokalhistoriske arkiv i hele fylket.

HENVENDELSER. Vestfoldarkivet opplever en økning i henvendelser om avlevering av privatarkiv. Den største utfordring er å finne sikre magasiner for nye arkiver. Drammen byarkiv har tatt imot to viktige næringslivsarkiver: **Drammen Jernstøperi (1847-1986) og ABB - National Industri.** Henvendelsen om Drammen jernstøperi kom fra MMC-First Process i Ålesund, tidligere MMC Kulde og Kværner Kulde. Bedriften har flyttet til nye lokaler og arkivet etter Jernstøperiet ble derfor overført til Drammen byarkiv. Arkivet består av 36 arkivskap, samt et kartotek. Det er håndtegnede tegninger og kart fra ca. 1910.

Høsten 2019 ble arkivet etter ABB - National Industri og etterfølgeres tekniske bygningsarkiv avlevert til Drammen byarkiv. Arkivet inneholder blant annet tegninger og dokumentasjon over anlegget slik det har utviklet seg gjennom mer enn et århundre. Begge arkivene står på bevaringsplanen.

Solenis/Nopco Paper Technology AS ønsker å avlevere arkivet til Drammen byarkiv. Byarkivet har ikke plass i magasinet så vi må derfor finne andre løsninger. Dette vil vi jobbe videre med i 2020.

Høsten 2018 var Vestfoldarkivet i kontakt med Bjørn Pettersen for å finne en løsning for det som er igjen av arkivmateriale etter Tofte Cellulosefabrikk. Dessverre er store deler av arkivet kastet etter nedleggelsen. Hurum historielag har tatt vare på 15 pappesker med arkiv som står nedpakket i et av historielagets rom. Det er avtalt befaring av arkivet i januar 2020.

I november 2019 besøkte Manshaus Norsk Skogmuseum for å se på arkivene etter treforedlingsindustrien i Buskerud, og for å diskutere mulig depot for arkivet etter Tofte Cellulosefabrikk.

ASTA FOR BUSKERUD. Buskerud fylkeskommune har bevilget 50.000 i støtte til å registrere og publiserer kartlagte arkiver fra bevaringsplanprosjektet på Arkivportalen. IT-arkivar i Vestfoldarkivet har utarbeidet excel-filer for registrering av arkiver. De utfylte filene bearbeides og konverteres til Asta og publiseres på Arkivportalen. Buskerud fylkeskommune har støttet arbeidet med 50 000 kroner.

NETTVERK & FOREDRAG. Som koordinator for privatarkiv, er Ann Tove Manshaus med i det nasjonale nettverket for koordinatorene og har holdt fire foredrag i 2019 om arbeidet i Buskerud.

14. mai: Bevaringsplan for privatarkiv, konferanse i Riksarkivet.

06. juni: Bevaringsplan for privatarkiv, koordineringsseminar i Ålesund.

24. oktober: Privatarkivarbeidet i BTV og Viken, konferanse for arkivledere i kommunene i BTV på IKA Kongsberg.

28. november: Bevaringsplan og koordineringsarbeid i Buskerud, på Bærum bibliotek i regi av MIA.

I juni besøkte familie- og kulturkomiteen Riksarkivet. Det ble bidratt med informasjon om prosjektarbeidet rundt Vestfos Cellulosefabrik (ordning og formidling på Vestfossen Kunstlaboratorium). Fagdirektør Anne Aune brukte arbeidet med Vestfos Cellulosefabrik som eksempel i sitt foredrag.

Manshaus sitter også i en arbeidsgruppe for Det Aktive Museet (jobber for at arkiv og museer skal være aktive samfunnsaktører) og i Rådet for Kulturminnevern i Buskerud.

SØKNADER TIL ARKIVVERKET. I desember 2019 fikk Drammens museum bevilget 230 000 kroner i støtte fra Arkivverket til digital tilgjengeliggjøring av privatarkiver. Prosjektet skal gjennomføres i samarbeid med Vestfoldarkivet. Prosjektperioden er 2020-2021.

VEIEN VIDERE i 2020

- Arrangere nettverksmøte for bevaringsinstitusjoner i Viken, i samarbeid med MIA og Østfoldmuseene.
- Jobbe for gode magasinløsninger for Buskerud/Viken.
- Følge opp henvendelser (med fokus på næringslivsarkiver).
- Veilede i registrering av arkiver i excel, for konvertering til Asta og publisering på Arkivportalen.
- Jobbe for en arkiv- og museumsutredning for Viken.
- Styrke samarbeidet i Viken.
- Informere om privatarkivarbeidet på nettsiden til Viken fylkeskommune.
- Arkivformidling: lage utstilling om Vestfos Cellulosefabrik på Vestfossen Kunstlaboratorium, i samarbeid med Eiker Arkiv og lydkunstner Hans Krister Hyrve.
- Lagring av digitalt skapte arkiver vil ikke prioriteres 2020 pga. manglende ressurser.

Med hilsen

Ann Tove Manshaus,
rådgiver og koordinator for privatarkiv i Buskerud